

Asia: VN/10164/2019

Lausuntopyyntö vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän ehdotuksesta hallituksen esitysluonnokseksi lastensuojelun vaativaa sijaishuoltoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti pykälään 4 a § Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin. Selkiyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin rajoavien rajoitusten rajanvetoa? Jos ei, miten säännöstä tulisi muuttaa?

Kyllä selkiyttää.

2. Esitetään säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Tämä on hyvä suunta, että jonkinlainen mitoitus tulee. Sosiaalityötä tulee kehittää suhdeperusteiseksi, jolloin 35 / sostt on kuitenkin yhä liikaa. Systemisessä mallissa suositus max 20 / sostt. Lapsen henkilökohtainen tapaaminen ei mahdollistu suurilla asiakasmäärillä. Sosiaalityöntekijöiden saatavuuteen mitoituksen määrittäminen aiheuttanee ongelmia. Sosiaalityöntekijöitä tarvitaan kentälle lisää, olisiko syytä lisätä aloituspaikkoja yliopistoihin? Lastensuojelun houkuttelevuudelle alana olisi myös jotain tehtävä.

3 a. Vastaavatko 15 §:n täsmennykset tätä tavoitetta?

Kyllä

3 b. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen terveydenhuollon ja muiden sosiaalihuollon palveluiden saatavuus helpottunee. Vahvempi velvoite yhteistyöhön esim. lastensuojelun ja psykiatrian välillä on tervetullut. Yhtäaikaiset mielenterveys- ja päihdeongelmat eivät sulje asiakasnuorta pois jommastakummasta palvelusta, vastuu ei pelkästään lastensuojelulla. Vahvempi velvoite erikoissairaanhoidolle ei-motivoituneiden nuorten hoitamiseen. Palveluiden kehittäminen jalkautuviksi ja monipuolisemmiksi - nuoret palveluita kehittämään ja palvelut nuorten luo- pois pelkistä poliklinikkatapaamisista.

4. Ehdotuksessa esitetään säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta voimassa olevan lastensuojeluasian vireille tulon sijaan. Tavoitteena on, että tämä vahvistaisi sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin ensisijaisuutta. Onko ehdotettu sääntely tarkoituksenmukainen asetetun tavoitteen kannalta?

Ei pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4

Mikä tässä pykälässä on varsinainen sisällöllinen muutos? Ei aukea. Pulmat enemmän toiminnallisia, epäselväksi jää auttaako tämä lakimuutos asiaa.

5. Ehdotuksessa esitetään lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä säätämistä. Mitä käytännön vaikutuksia tällä sääntelyllä olisi?

Hyvä pykälä, selkeyttää lastensuojelun prosessia. Helpottaa tilastointia.

6 a. Arvioitko ehdotetun säädöksen johtavan käytännössä avohuollon palvelujen kehittämiseen?

Kyllä

6 b. Miten arvioitte tämän tavoitteen toteutuvan ehdotetun säännöksen avulla?

Avattava selkeämmin, että velvoite ei koske pelkästään lastensuojelua, vaan moniammatillista verkostoa. Näillä sanamuodoilla pykälä ei avaudu muille toimijoille.

7. Sijaishuoltopaikan valintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettävän. Sijaishuoltopaikan valinnassa tulisi aina arvioida yksilöllisesti lapsen etu, lapsen tarpeita vastaava kuntoutuksellinen osaaminen ja lapsen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muun opetuksen sekä siihen tarvittavan tuen varmistaminen. Millaisia vaikutuksia näette ehdotetulla sääntelyllä olevan sijaishuoltopaikan valintaan ja sitä koskevaan päätöksentekoon? Onko pykälän sääntely asetettujen tavoitteiden näkökulmasta riittävä?

Mikä muuttuu? Näin on aiemminkin pyritty tekemään. Hyvä täsmennys kuitenkin.

8. Lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen tukemista ehdotetaan vahvistettavan erityisesti sijaishuollon aikana (49 a §, 50 §, 52 a §, 57 § ja 60 d §). Miten ehdotettu sääntely vastaa lapsen sijaishuollon aikaiseen tuen tarpeeseen perusopetuksen ja toisen asteen tutkinnon suorittamisessa?

6 kk + 6 kk kotiin sijoittaminen hyvä lisä lakiin, koska välillä tarvitaan pidempää kotiuttamisprosessia. Tällöin pystyttävä takaamaan riittävä tuki vanhemmille kotiin sijoittamisen aikana. Tämä vaatii monialaista yhteistyötä muun palveluverkoston kanssa. Alueellinen eriarvoisuus tulee näkyviin intervallijaksoissa; koulukotien yhteydessä olevat intervallijaksot palvelisivat vain niitä nuoria, joilla mahdollisuus kulkea kotoa käsin. Vaativaa perusopetusta tulee olla riittävästi lasten kouluilla tai kehittää alueellisesti. EHO:n laajentaminen alle 12 vuotiaille herättää kysymyksen siitä, pyritäänkö EHO:lla korvaamaan psykiatrista osastohoitoa? Erityisen vaativaa hoitoa tulee olla saatavilla lapsen omassa kasvuympäristössä, ei vain keskitetysti kaukana sijaitsevilla yksiköissä. Erityisen vaativaa hoitoa tulee olla saatavilla muuallakin kuin EHO:illa, joihin vaikea päästä ja on kuitenkin tarkasti rajattu palvelu. Lastensuojeluyksiköiden mitoituksia yleisesti olisi hyvä miettiä, vaativahoitoisia on paljon ja 7 lasta / yksikkö on usein liikaa; hoito ei tällöin ole kuntouttavaa.

9 a. Onko 49 a §:n sääntely vaativasta sijaishuollosta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

Ei pääosin

9 b. Mitä käytännön vaikutuksia ehdotuksella olisi?

Vastaanotto- ja arviointityö ja vammaisosaaminen selkeitä kokonaisuuksia, mutta miten erotella päihde-, mt- ja peruskoulunkäyntiin liittyvät pulmat eri osaamisalueisiin? Harvoin kyse vain yhdestä pulmasta, asiat kietoutuvat toisiinsa ja tarvitaan laaja-alaista osaamista yksiköissä. Tarkkarajaisuus vaikeuttaa sijaishuoltopaikan löytämistä ja saattaa lisätä sijaishuoltopaikkojen muutoksia.

10. Selkeyttääkö ehdotettu muotoilu erityisen huolenpidon jakson hoidollista ja kuntouttavaa sisältöä?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 10

Eri osa-alueiden sisältö ja vastuut selkeästi määritelty -> hyvä lisä.

11 a. Vastaako ehdotettu muotoilu näihin tavoitteisiin?

-

11 b. Millaisia vaikutuksia erityisen huolenpidon jakson pidentämisellä olisi?

Erittäin painavien syiden arvioiminen tulee eteen -> milloin kyse niistä? Hyvä, että vain erittäin painavista syistä, eikä tule automaatio siitä, että 90 päivän jälkeen jatketaan toiset 90. Päihde- ja rikollisuusoireilu ovat usein pitkäaikaisia ongelmia eikä 90 + 90 päivääkään välttämättä poista ongelmia. Siksi vaativaa hoitoa tarvitaan muuallakin, kuin EHO:lla ja vaativan hoidon pienempiä yksiköitä. Millä ehkäistään se, että EHO:sta ei tule nuorisovankilaan verrattava yksikkö? Entä miten määritellään EVA-hoito ja miten se eroaa EHO:sta? Esim. väkivaltaiset nuoret enemmän EVA:lle kuin EHO:lle.

12. Erityisen huolenpidon jakson päätöksenteko: Millaisia vaikutuksia olisi nykyisen päätöksentekorakenteen (30 + 60 vrk) muuttamisella siihen, että jatkossa yksi päätös mahdollistaisi enemmillään 90 vuorokauden erityisen huolenpidon jakson ja sen jälkeen tarvittaessa enimmillään toisen 90 vuorokauden jakson?

30 päivässä harvoin saadaan tulosta, joten hyvä, että kerralla voi tehdä pidemmän päätöksen. Onko riski, että tulee tehtyä pidempiä EHO-päätöksiä, eikä tule arvioitua todellista tarvetta aiemmin?

13. Onko ehdotettu erityisen huolenpidon asumisyksiköiden henkilöstöresurssi (59 a §) riittävä?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 13

Hinta huolettaa.

14 a. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

14 b. Mitä vaikutuksia sillä olisi?

Alueellinen kattavuus ja riittävä kapasiteetti tulisi turvata, muuten ok ratkaisu.

15. Miten 11 luvun säännökset rajoituksista toteuttavat sijaishuollossa olevien lasten perus- ja ihmisoikeuksia?

Laitosten henkilökunnan osaamisen lisäämisvaateet ovat ristiriidassa tämän pykälän kanssa, kun vastuuta rajoituspäätöksistä lisätään sosiaalityöntekijälle. Lastensuojeluyksikössä pystytään paremmin arvioimaan rajoitustoimen tarpeellisuus, ei tarpeetonta vastuuta sosiaalityöntekijälle. Arviointivastuun ollessa lasta lähellä olevalla työntekijällä turvataan lapsen perus- ja ihmisoikeuksia paremmin. Oleellista on vaativien yksiköiden henkilöstörakenne, niissä täytyy olla riittävä osaaminen. Rajoitustoimista tulee kyllä aina käydä keskustelu vastuusosiaalityöntekijän kanssa.

63 § Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös

Laitosjohtajat tekevät verrattain vähän yhteydenpidon rajoittamispäätöksiä. Emme näe perusteita ajan lyhentämiselle 30 vrk:sta 7 vrk:een.

65 § Aineiden ja esineiden haltuunotto

Maksuvälineiden lisäys haltuunotettavien listaan hyvä.

66 § Henkilöntarkastus

Ok

68 § Kiinnipitäminen

Ok

69 § Liikkumisvapauden rajoittaminen

Ok

69 a § Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

Kiinnipito auton välittömässä läheisyydessä on hyvä lisäys.

70 § Eristäminen

Ok

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

Selkeyttää, mutta lisää työtä.

17 a. Toteuttaako säännös tätä tavoitetta?

Kyllä

17 b. Millaisia vaikutuksia ehdotetulla 71 §:ssä säädetyillä erityisillä rajoituksilla näette olevan lapsen päihdehoidon ja -kuntoutuksen toteuttamiseen?

-

18. Miten 69 a §:ssä ehdotetut muutokset mahdollistavat luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamisen?

Selkeyttää laitoksen tehtävää.

19. Miten tehokkaasti ehdotettu 73 §:n mukainen säännös toteuttaa eristämisen täytäntöönpanon valvontaa?

-

20. Miten tehokkaasti ehdotettu 74 §:n säännös kirjaamisvelvoitteesta ja toimittaminen kuukausittain aluehallintovirastoon toteuttaa rajoitustoimenpiteiden valvontaa?

Ei haittaa.

21. Ovatko ehdotetut jälkihuollon sisältöä koskevat täsmennykset riittäviä?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 21

Lapsen ja nuoren jälkihuollon järjestämisen erotteleminen on hyvä lisä.

22. Ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion lastensuojelulaitoksista ja täsmennettävän valtion lastensuojeluyksiköiden tehtäviä vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroituna palveluna. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä olisi vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroidun palvelun, erityisen huolenpidon sekä lastensuojelun jälkihuollon järjestäminen. Vastaisiko ehdotetun lain 2 § vaativan sijaishuollon tarpeisiin?

Ei pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 22

Valtion roolin kasvattaminen lastensuojelun toimijana mietityttää. Valtion koulukotien vetäytyminen esim. kilpailutuksista herättää huolta. Kuntatoimijat tilaajina eivät voi asettaa laatuvaatimuksia valtion koulukodeille, hinnat kohoavat ja valvonnan kannalta nousee myös pulmia. Kuka johta valtion lastensuojelutoimintaa? Olisiko tarve nuorisovankilatyypiselle toiminnalle? Toivottavaa on, että vankilat ja lastensuojelulaitokset eivät tulevaisuudessa rinnastu toisiinsa.

23 a. Pykälä x tai pykälät x-x §:t ovat hyvät ehdotetussa muodossa.

-

23 b. Muutosehdotus pykälään x:

Yleisesti ottaen vaativan sijaishuollon yksiköitä tulisi kehittää siten, että tarjolla olisi kodinomaisempia, paikkamääriltään pienempiä yksiköitä, joissa olisi aidosti mahdollisuus kuntouttavaan sijaishuoltoon.

23 c. Muutosehdotus pykälän x perusteluihin:

-

Tervanen Johanna
Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä - Lastensuojelupalvelut